

Tres evocacions

El poeta i editor Jordi Cornudella evoca records de la seva relació amb Carles Miralles i afirma que el seu millor poemari és 'Mans lentes d'aigua'

Reportatge

Potser és massa aviat per a l'evocació, quan fa tan poc que Carles Miralles se n'ha anat, quan encara el tenim tan pròxim en presència. Però les passions de l'ànima fan la seva i no vull encotillar-les; provo d'atrapar-les tal com se'm presenten, atenuant-les amb un mínim d'objectivitat i reduint-les a proporcions discretes.

D'adolescent vaig començar a ser ribià. És una de les primeres coses que vaig ser, i al cap dels anys és clar que m'he matisat però no me n'he desdit. Ser ribià em va empènyer a estudiar clàssiques. A la facultat, per mi Carles Miralles era un nom; no el vaig tenir de professor perquè jo feia a la carrera a l'Autònoma, però m'havia empassat el seu manual sobre literatura hel·lenística i en coneixia algun article savi. Quan vaig heretar la *Bernat Metge* de l'avi, no vaig trigar gaire a anar a parar a les *Efesiàques* de Xenofont d'Efes i als *Mimiams* d'Herodes; molt més tard vaig saber per boca seva les raons per les quals ell, un dels filòlegs clàssics més distingits del país, després d'encarregar-se d'aquells dos vo-

lums (1967 i 1970) no va tornar a col·laborar amb el propietari de la col·lecció més perdurable de clàssics grecs i llatins en català (els fets menuts de la cultura solen tenir un aire de sàtira estripada). Però per mi, a primers de la dècada dels vuitanta, Carles Miralles era sobretot l'autor d'una *Lectura de les 'Elegies de Bierville'* (1978) que vaig trobar il·luminadora.

“M’ha agradat molt la teva defensa del foc”, em va dir

La primera vegada que el vaig veure en persona va ser al primer simposi Carles Riba, el 1984, a l'Institut d'Estudis Catalans; no recordo cap més trobada fins al segon simposi Carles Riba, a l'Autònoma, el novembre del

1993. Aquella vegada jo hi participava en una taula rodona que es deia *Carles Riba vist pels poetes actuals*; per falta de temps, en lloc de conversar, Narcís Comadira, Francesc Parcerisas, Ponç Pons i jo vam haver d'improvisar, per aquest ordre, quatre monòlegs breus. Quan em va arribar el torn vaig provar de rebatre algun dels prejudicis habituals sobre la presumpta fredor de Riba i el seu intel·lectualisme aparentment poc líric llegint l'elegia vuitena, la de la font de Castàlia. Quan sortíem de la sala Carles Miralles em va posar una mà al braç per aturar-me un moment i em va dir: “M'ha agradat molt la teva defensa del foc”. Encara no ens tractàvem, però la sensació que compartíem una entesa fonda me la va fer evident aquella frase amable, carregada d'intenció. Al tercer simposi Carles Riba, altre cop a l'Institut d'Estudis Catalans, el 2009, va ser ell qui em va convidar a prendre-hi part un dia que dinàvem.

Des del 2001, quan va sortir el primer volum d'obra completa de Maria Àngels Anglada, prologat per Miralles, l'escena es va repe-

tir unes quantes vegades amb poques variants. Jo era al despatx d'Edicions 62, al primer pis, i des de la recepció m'advertien que havia arribat el senyor Miralles. Baixava les escales per rebre'l i, un cop a baix, quan ell m'allargava la mà jo parodiava una genuflexió i el saludava amb un "Don Carlo". La poca-soltada se'm devia acudir la primera vegada que em va venir a veure tornant d'Itàlia; però tornava tan sovint d'Itàlia (de cursos, simposis i conferències) que la brometa es va fer recurrent. El primer llibre seu que vaig editar va ser l'*Homer* que vam treure a Empúries el gener del 2005: un llibre que també venia d'Itàlia, on havia aparegut el 1992 amb el títol *Come leggere Omero*. Un dia em va preguntar si tenia *D'aspra dolcesa*, el volum de Proa en què havia reunit tots els seus versos el 2002; me'l vaig procurar de seguida i el vaig llegir. Com a lector, la meva primera trobada amb el poeta Carles Miralles es remuntava a *La mà de l'arquer* (1990); immediatament després vaig llegir *Camí dels arbres i de tu*, que havia sortit molt abans (1981); tots dos llibres em van agradar de debò. En canvi, de *La ciutat dels plàtans* (1995) no n'havia tret tant com esperava. Quan vaig llegir *D'aspra dolcesa*, el 2005 o el 2006, vaig trobar que el millor lli-

Se m'ha mort una fibra de l'ànima que tenia forma de conversa

bre del poeta Miralles era *Mans lentes d'aigua*, escrit entre el 1994 i el 2001. *Mans lentes d'aigua* no s'ha publicat mai com a volum solt, i això el deu haver privat de difusió. És una llàstima, perquè parla de moltes coses entranyables (la mort del pare, el càncer que ell mateix havia superat en aquells anys, la persistència malgrat tot de l'instint primaveral, la calidesa confortadora de l'amor tardorenc, el naixement de la primera néta, el reconeixement en l'aspra dolcesa del viure) i totes hi estan dites des de l'emoció més justa.

Quan poc després vam començar a preparar l'antologia de la seva poesia triada i comentada per nou lectors, li vaig proposar que el primer hemistiqui de l'últim vers de *Mans lentes d'aigua* fes de títol del nou llibre: *No me n'he anat* (2007); ell hi volia el vers sencer ("No me n'he anat i tinc de tu nostàlgia"), però el vaig convèncer. Encara me n'alegro: en Carles no se n'havia anat com a persona perquè no s'havia mort, però tampoc se n'havia anat com a poeta, encara que a molts lectors els hagués passat desapercebut durant tants anys, i això segon la forma escurçada del títol també ho diu.

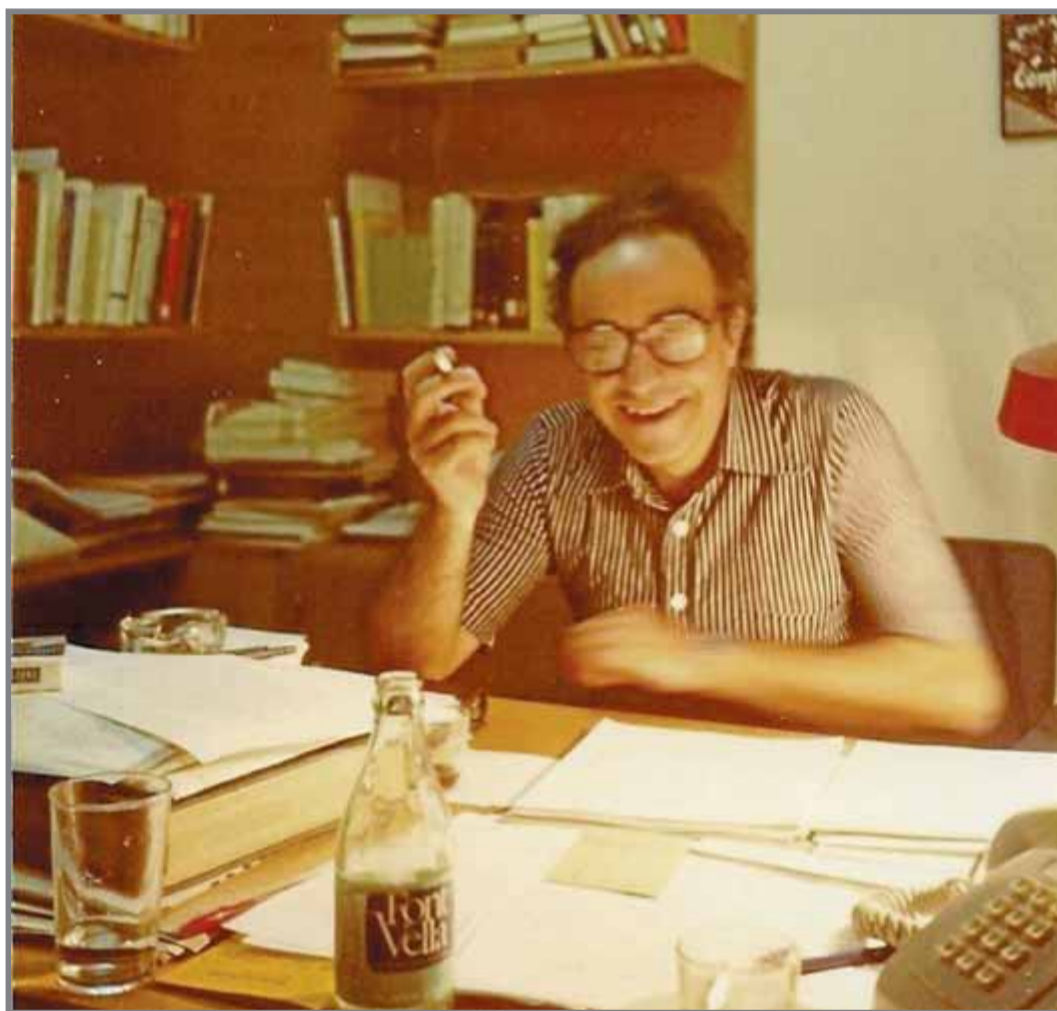
La vitalitat de la seva poesia va tornar a demostrar-la el 2009 amb el lluminós *L'ombra dels dies roja*. És l'últim llibre que

li vaig editar, i em sap greu; no tan sols perquè les suites en vers que no va tenir temps d'enllestir haurien fet un altre llibre esplèndid, sinó perquè entre els projectes que vam haver d'aparcar n'hi havia un que ens feia molta il·lusió: la reedició ampliada d'*Escrit a la finestra*, l'únic volum de narracions que havia publicat (1998). El vaig programar dues vegades i totes dues me'l van tombar; no vaig saber trobar arguments comercials per defensar-lo.

Quan la Laia Miralles em va telefonar per dir-me que el seu pare s'havia mort aquell mateix matí, de seguida em va venir al cap un restaurant del carrer dels Àngels. Durant una dotzena anys, hi quedàvem de tant en tant per dinar; ens era molt avinent a tots dos, perquè a ell li quedava a quatre passes de l'Institut d'Estudis Catalans o a cinc minuts a peu des de la Facultat, i era a tocar de la meva feina a Edicions 62.

Sempre teníem feines entre mans, però dinant les feines ens feien sobretot de trampolí per portar la conversa cap al terreny de les passions comunes: la poesia, els grecs, la filologia. És clar que jo treia molt més profit de la seva professió de savi que no pas ell de la meva vocació amateur, però no ens movíem mai del tu a tu. Em sembla que ell estava content de poder parlar d'aquesta mena de coses amb algú de fora del gremi, alliberat de servituds acadèmiques. Últimament, l'edició de les *Suplicants* d'Èsquil que preparava conjuntament amb Vittorio Citti per a l'Accademia dei Lincei era un motiu obligat. Més d'un cop m'havia explicat, divertint-s'hi, com Citti insistia que havien d'enllestir la feina abans no es morís; si no m'erro, Citti tenia dotze anys més que Miralles, que se n'ha anat abans..

Ens passàvem textos, ens recomanàvem lectures, ens explicàvem tràngols i compartíem experiències, filies i fòbies; ens llegíem

Carles Miralles, segon per l'esquerra, acompanyat de Marta Pessarrodona, Eulàlia Vintró, Jordi Cornudella, Carles Garriga i, assegut, Àlex Susanna. En aquesta pàgina, al seu primer despatx de la Universitat de Barcelona, a finals dels anys 70
CRISTINA CALDERER / FAMÍLIA MIRALLES

Fins al dia de la mort d'en Carles no se m'havia ocorregut pensar que aquell restaurant del Raval porta el nom llatí d'un sátir grec que era vell, panxut, lasciu i borratxo. Si hi hagués caigut abans, n'hauríem parlat i hi hauríem rigut, segur. En la meva experiència, encara més que amb els amics de la teva mateixa lleva, l'amistat amb una persona d'una generació anterior té la pedra de toc en l'humor. Tant o més que les afinitats electives, compartir l'humor de l'altre, sentir-te còmplice del distanciament irònic amb què es mira qualsevol tros de món, enforteix els lligams de proximitat cordial: com si l'equidistància respecte a la cosa que us suscita la riassa agermanadora abolís la diferència d'edat. Parlant al Silenus, allargant els dinars tant com podíem, ens ho passàvem molt bé.

l'un a l'altre i en parlàvem. Ja fa molt temps que aquells dinars els veig com una sola conversa sostinguda al llarg dels anys, que ens satisfia igualment a tots dos. Sovint ens ho dèiem sortint del Silenus, i ens emplaçàvem a reprendre-la. El 6 d'abril passat l'ictus la va interrompre i nou mesos més tard la mort l'escapça. En l'endemig, les esperances de recuperació i un homenatge acadèmic meritisim a la seva universitat de sempre; també un patiment tan immerescut que fa molta ràbia.

Ara que Carles Miralles se n'ha anat definitivament, fa angúnia pensar en el que tots plegats hem perdut molt massa d'hora. A mi se m'han mort un savi que apreciava, un poeta que llegia cada vegada amb més gust, un amic que estimava i una fibra de l'ànima que tenia forma de conversa. *